

CHUYỂN ĐỔI SỐ NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CỦA LỰC LƯỢNG CẢNH SÁT PHÒNG CHÁY, CHỮA CHÁY VÀ CỨU NẠN, CỨU HỘ

NGUYỄN THỊ THANH THỦY*

Trước những yêu cầu phát triển của xã hội, chuyển đổi số có vai trò quan trọng và quyết định trong công tác quản lý nhà nước nói chung, với phòng cháy, chữa cháy nói riêng. Việc phòng ngừa vi phạm quy định về phòng cháy, chữa cháy gắn với chuyển đổi số có ý nghĩa quan trọng và là một hướng đi tất yếu giúp kiểm soát hoạt động này hiệu quả hơn.

Từ khóa: Phòng ngừa; vi phạm quy định; phòng cháy, chữa cháy; chuyển đổi số.

Facing the development requirements of society, digital transformation plays an important and decisive role in state management in general, with fire prevention and fighting in particular. The prevention of violations of regulations on fire prevention and fighting associated with digital transformation is of great importance and an indispensable direction to manage this activity more effectively.

Keywords: Prevention; violation of regulations; fire prevention and fighting; digital transformation.

NGÀY NHẬN: 20/5/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 20/7/2023

NGÀY DUYỆT: 16/8/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.331.2023.593>

1. Đặt vấn đề

Phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về phòng cháy, chữa cháy (PCCC) về bản chất là áp dụng những biện pháp không cho hành vi vi phạm xảy ra - đó là những biện pháp kiểm soát xã hội và quản lý các điều kiện tồn tại của hành vi vi phạm quy định về PCCC. Loại trừ hành vi vi phạm về PCCC cần một hệ thống các biện pháp tôn trọng, bảo vệ, bảo đảm những biện pháp kinh tế, giáo dục, văn hóa, chính trị, pháp luật, quản lý và tổ chức.

Trong điều kiện cách mạng công nghiệp 4.0 phát triển mạnh mẽ, mở ra nhiều cơ hội, đồng thời, cũng đặt ra nhiều thách thức đối

với các cơ quan quản lý nhà nước nói chung, với lực lượng Cảnh sát PCCC và cứu nạn, cứu hộ (CNCH) nói riêng trong phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC gắn với chuyển đổi số trong công tác của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH.

2. Hoạt động phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về phòng cháy, chữa cháy gắn với chuyển đổi số trong công tác của lực lượng Cảnh sát Phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ

Lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH là lực lượng chính, trực tiếp thực hiện nhiệm vụ

* ThS, Trường Đại học Phòng cháy, chữa cháy

quản lý nhà nước (QLNN) về PCCC và CNCH, do đó, cũng là chủ thể nòng cốt trong công tác phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC.

Nội dung phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH gồm: nghiên cứu làm rõ nguyên nhân, điều kiện của tình hình vi phạm quy định về PCCC trên phạm vi cả nước hoặc từng địa phương trong từng giai đoạn cụ thể; nghiên cứu đề xuất với các cơ quan Đảng, Nhà nước, tổ chức chính quyền, các đoàn thể về chủ trương, biện pháp phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC; tiến hành các biện pháp phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC; thường xuyên hướng dẫn, giáo dục kiến thức PCCC cho người có hành vi vi phạm về PCCC để họ không tái phạm, ổn định cuộc sống, góp phần ổn định trật tự, an toàn xã hội; điều tra nghiên cứu nắm tình hình vi phạm quy định về PCCC.

Lực lượng Công an nhân dân nói chung, lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH nói riêng đã nhanh chóng triển khai thực hiện ứng phó kịp thời, hiệu quả với các đe dọa an ninh phi truyền thống, nhất là nhiệm vụ CNCH, phòng, chống thiên tai, dịch bệnh. Có kế sách ngăn ngừa các nguy cơ chiến tranh, xung đột từ sớm, từ xa. Bản chất của chuyển đổi số chính là chuyển đổi từ cơ chế quản lý truyền thống sang cơ chế quản lý điện tử góp phần nâng cao hiệu suất giải quyết công việc, giảm thiểu thủ công, tránh những thủ tục rườm rà cho người dân.

Dưới góc độ QLNN, chuyển đổi số giúp xây dựng đồng bộ những hành lang pháp lý, quy trình thủ tục hành chính, giúp giảm thủ tục hành chính lĩnh vực PCCC và CNCH, nâng cao chất lượng phục vụ doanh nghiệp và người dân. Do đó, khi Bộ Công an ban hành Quyết định số 10695/QĐ-BCA ngày 25/12/2021 phê duyệt danh mục dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, mức độ 4 cung

cấp trên Cổng dịch vụ công Bộ Công an năm 2022, Cục Cảnh sát PCCC và CNCH đã tổ chức triển khai ngay. Cụ thể: tại Cục Cảnh sát PCCC và CNCH đã cung cấp dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, 4 đối với 16 thủ tục hành chính được thực hiện từ ngày 21/02/2022. Tại Công an tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, Phòng Cảnh sát PCCC và CNCH cung cấp dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, 4 đối với 19 thủ tục hành chính, được thực hiện từ ngày 15/5/2021¹. Đây được coi là bước đột phá trong công tác cải cách hành chính của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH, là nét nổi bật, bước chuyển mình mạnh mẽ khi thực hiện mục tiêu chuyển đổi số đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ thực tiễn đặt ra.

Dưới góc độ PCCC và CNCH, chuyển đổi số là bước đột phá trong công tác PCCC và CNCH khi ứng dụng bản đồ số, hệ thống định vị GPS, các trang thiết bị hiện đại, tiên tiến vào công tác PCCC và CNCH thông qua App “Báo cháy 114”. Với mục đích cao nhất là ứng dụng công nghệ thông tin vào công tác PCCC và CNCH để lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH chủ động nắm bắt thông tin báo cháy và sự cố cháy, CNCH qua số điện thoại 114, định vị cuộc gọi báo cháy, vị trí cháy, sự cố cháy góp phần nâng cao hiệu quả công tác PCCC và CNCH.

App “Báo cháy 114” là một ứng dụng hỗ trợ người dân thông báo cho cơ quan Cảnh sát PCCC và CNCH các vụ cháy, nổ và sự cố, tai nạn một cách nhanh chóng, chính xác nhất bằng việc trực quan hóa thông qua các hình ảnh, video, âm thanh... được người dùng gọi điện hoặc gửi trực tiếp cho bộ phận tiếp nhận thông tin báo cháy, sự cố tai nạn, tại Trung tâm Thông tin chỉ huy (Tổng đài 114). Trung tâm này giúp lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH xác minh được ngay các vụ cháy, nổ và tai nạn, sự cố là thật hay giả, vị trí chính xác, địa điểm xảy ra cháy, nổ, tai nạn, sự cố; giúp Trung tâm Thông tin chỉ huy 114

nhận định được tình hình thực tế và đưa ra đề xuất huy động lực lượng, phương tiện phù hợp đến xử lý đám cháy, sự cố, tai nạn; giảm thiểu tối đa thiệt hại do các vụ cháy, nổ, tai nạn, sự cố xảy ra.

Để người dân có thể “chấp nhận” và hưởng ứng với sự thay đổi này, lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH đã thường xuyên tuyên truyền về lợi ích của dịch vụ công trực tuyến, App “Báo cháy 114” bằng hình thức trực tiếp và hình thức gián tiếp. Lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH ở các cấp thuộc các đơn vị, địa phương đều tổ chức tập huấn, tuyên truyền cho người dân, doanh nghiệp với 21.564 lượt². Bên cạnh đó, còn thường xuyên tổ chức tuyên truyền qua hệ thống tin nhắn SMS, zalo, báo chí, truyền thanh, truyền hình... Nội dung tập trung vào việc tuyên truyền lợi ích của dịch vụ công trực tuyến, App “Báo cháy 114”; trách nhiệm của người dân, doanh nghiệp trong việc phải đăng ký, khai báo, hoàn thiện các thủ tục hành chính kết nối trực tuyến khai báo về PCCC và quy định rõ trách nhiệm pháp lý nếu không đăng ký, hoàn thiện các thủ tục hành chính này. Chính vì vậy, hiện nay, tất cả các thủ tục hành chính về PCCC đều được thực hiện trên hệ thống dịch vụ công trực tuyến Bộ Công an (<http://dichvucong.bocongan.gov.vn>).

Việc sử dụng App “Báo cháy 114” được lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH triển khai thí điểm tại Hà Nội và Hải Phòng từ tháng 7/2021 và bắt đầu triển khai rộng khắp trên toàn quốc từ ngày 01/11/2021. Tính đến ngày 30/6/2022 đã có 102.358 lượt tải và đăng ký tài khoản ứng dụng báo cháy qua App “Báo cháy 114” với khoảng 3,9 triệu lượt truy cập³.

Như vậy, việc chuyển đổi số có ý nghĩa rất lớn đối với công tác PCCC và CNCH. Bởi, việc số hóa cơ sở dữ liệu, thông tin vụ cháy, nổ, vụ tai nạn, sự cố góp phần thực hiện dự báo tình hình cháy nổ, sự cố, tai nạn được chính xác, kịp thời đầy đủ về tình hình cơ sở,

đối tượng thuộc diện quản lý về PCCC và CNCH; nắm bắt thông tin về PCCC của từng cơ sở, khu vực, địa bàn; thông tin hệ thống giao thông, nguồn nước cung cấp phục vụ chữa cháy; việc kết nối các thiết bị cảm biến tại cơ sở với trung tâm chỉ huy của các lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH giúp kịp thời phát hiện các diễn biến bất thường, các vụ cháy, nổ, sự cố tại các cơ sở, nắm bắt thông tin người bị nạn trong các cơ sở từ sớm, từ xa... qua đó, phục vụ có hiệu quả công tác PCCC và CNCH. Giúp phát hiện cháy sớm thông qua thiết bị truyền tin báo hoặc kết nối camera; phát hiện các tín hiệu bất thường của hệ thống báo cháy, chữa cháy tại cơ sở (báo lỗi, báo sự cố, báo thời gian bảo trì, bảo dưỡng phương tiện PCCC...), quản lý phương án PCCC và CNCH, xây dựng mô hình thoát nạn cho cơ sở phù hợp với các tình huống cháy, nổ.

Trên thực tế, việc chuyển đổi số trong công tác của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH còn một số hạn chế. Cụ thể, trong việc sử dụng dịch vụ công trực tuyến, việc thực hiện các thủ tục hành chính được ấn định trên dịch vụ công trực tuyến Bộ Công an, người dân sẽ thực hiện qua Cổng thông tin điện tử Bộ Công an. Song, để thực hiện được bộ thủ tục đó, hầu hết người dân vẫn phải đến trực tiếp để hoàn thiện. Bên cạnh đó, thiết bị phục vụ việc giải quyết thủ tục hành chính mức độ 3, 4 tại Phòng Cảnh sát PCCC và CNCH công an các địa phương chưa bảo đảm theo yêu cầu Kế hoạch số 12/KH-BCA-V01 ngày 12/01/2022 của Bộ Công an triển khai thực hiện Quyết định số 10659 (ở một số địa phương mới chỉ được trang cấp 1 - 2 máy tính phục vụ công tác này).

Về công tác giải quyết thủ tục hành chính trong lĩnh vực PCCC, một số địa phương chưa phân công Công an cấp huyện thực hiện nhiệm vụ huấn luyện và cấp giấy chứng nhận huấn luyện nghiệp vụ về PCCC và CNCH. Trang thiết bị bố trí tại bộ phận một

cửa chưa bảo đảm yêu cầu quy định tại Nghị định số 61/2018/NĐ-CP ngày 23/4/2018 của Chính phủ và Nghị định số 107/2021/NĐ-CP ngày 06/12/2021 của Chính phủ.

Việc tiếp nhận và giải quyết hồ sơ cấp phép vận chuyển hàng hóa nguy hiểm cháy, nổ; cấp giấy xác nhận đủ điều kiện kinh doanh dịch vụ PCCC cho doanh nghiệp chưa bảo đảm yêu cầu theo thủ tục hành chính (không có phiếu nhận, hẹn trả hồ sơ, phiếu kiểm soát hồ sơ)... Nếu so sánh việc sử dụng App “Báo cháy 114” so với 93,5 triệu thuê bao là người trưởng thành sử dụng smartphone thì số thuê bao tải App “Báo cháy 114” vẫn chiếm tỷ lệ nhỏ⁴.

Sở dĩ có tình trạng trên bởi một số nguyên nhân, như: yêu cầu của công tác đăng ký bộ thủ tục trên Cổng thông tin điện tử còn nhiều, người dân dễ nhầm lẫn, thiếu sót; trình độ nhận thức, sử dụng công nghệ thông tin của người dân không đồng đều; phương tiện, thiết bị phục vụ công tác này còn thiếu; trình độ, năng lực của cán bộ chiến sĩ làm công tác này còn hạn chế...

Hoạt động của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH có liên quan mật thiết, trực tiếp đến các hoạt động kinh tế - xã hội khác. Vì vậy, việc chuyển đổi số trong công tác PCCC và CNCH chỉ thực sự đạt hiệu quả nếu có sự chung tay của các đơn vị khác. Ví dụ, dưới góc độ phòng cháy, chuyển đổi số gắn liền với mô hình thông tin công trình trong quá trình thiết kế, xây dựng, vận hành sẽ giúp cho công tác của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH có hiệu quả hơn thông qua việc xây dựng được phương án PCCC và CNCH trước khi vận hành công trình, giả định tình hình cháy, mô phỏng quá trình hình thành và phát triển đám cháy, khói, mô phỏng quá trình thoát nạn cho người trong công trình... hỗ trợ thông tin, báo cáo cho cơ quan Cảnh sát PCCC và CNCH về tình hình bảo đảm an toàn PCCC của cơ sở được nhanh chóng, kịp thời, qua đó đưa ra các giải pháp phòng ngừa

cháy, nổ và giải pháp PCCC và CNCH khi có sự cố, cháy, nổ xảy ra. Tuy nhiên, mô hình thông tin lại do Bộ Xây dựng quản lý, do đó có sự ảnh hưởng rất lớn đến hoạt động phòng ngừa tình hình tội VPQĐ về PCCC trong kết nối chuyển đổi số khi áp dụng thực hiện công tác của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH.

3. Một số kiến nghị, đề xuất

Một là, đẩy mạnh công tác xây dựng văn bản quy phạm pháp luật về PCCC, trong đó tập trung triển khai thực hiện có hiệu quả các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước; các nghị quyết, chỉ thị, chương trình, kế hoạch công tác của Đảng ủy Công an Trung ương và lãnh đạo Bộ Công an; nghiên cứu, tham mưu hoàn thiện hệ thống hành lang pháp lý về chuyển đổi số trong công tác PCCC.

Hoàn thiện xây dựng hai thông tư trong lĩnh vực PCCC, gồm: thông tư quy định quy trình điều tra, giải quyết vụ cháy, nổ trong Công an nhân dân; thông tư quy định về công tác huấn luyện nghiệp vụ PCCC và CNCH. Bên cạnh đó, tiếp tục tham gia xây dựng đề án kiện toàn và nâng cao năng lực đội ngũ cán bộ làm công tác pháp chế trong Công an nhân dân.

Song song với đó, cần đẩy mạnh cải cách hành chính theo cơ chế quản lý điện tử “một cửa”, “một cửa liên thông hiện đại”, giải quyết thủ tục hành chính trên môi trường mạng, mở rộng thực hiện thủ tục liên thông điện tử trong nội bộ cơ quan, giữa các cơ quan, đơn vị và doanh nghiệp, giữa các cơ quan chức năng theo ngành dọc, hoàn tất kết nối “một cửa liên thông” của các cơ sở, ngành, quận, huyện với hệ thống điện tử “một cửa” là nhiệm vụ quan trọng để đẩy mạnh chuyển đổi số trong lĩnh vực PCCC.

Hai là, kiện toàn tổ chức bộ máy của lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH, có tham khảo mô hình chuyển đổi số của các nước

tiên tiến trên thế giới và khu vực nhưng phải bảo đảm phù hợp với đặc thù của Việt Nam theo hướng “bộ tinh, tỉnh mạnh, huyện toàn diện, xã bám cơ sở”. Điều chỉnh chức năng, nhiệm vụ và phân công, phân cấp đối với lực lượng này cho phù hợp với tình hình thực tiễn trong quá trình chuyển đổi số.

Ba là, về nguồn nhân lực PCCC và CNCH phải đáp ứng yêu cầu có trình độ khoa học, công nghệ chuyên sâu và ngày một chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, vững mạnh, đủ về số lượng, bảo đảm về chất lượng, đáp ứng yêu cầu công tác PCCC và CNCH khi thực hiện chuyển đổi số ở lĩnh vực này. Song song với đó, chú trọng đào tạo nguồn nhân lực, bồi dưỡng kỹ năng, nghiệp vụ PCCC và CNCH. Bên cạnh đó, xây dựng lực lượng PCCC cơ sở, dân phòng, chuyên ngành có khả năng ứng dụng những thành tựu công nghệ, trang thiết bị tiên tiến, hiện đại trong lĩnh vực PCCC và CNCH đáp ứng phương châm “4 tại chỗ”.

Bốn là, về đầu tư nguồn lực tài chính, ứng dụng công nghệ số trong công tác PCCC và CNCH. Tăng cường đầu tư nguồn lực tài chính để chuyển đổi số trong tất cả các lĩnh vực về PCCC và CNCH từ hoạt động quản lý, đào tạo, nghiên cứu khoa học, bảo đảm điều kiện phục vụ hoạt động PCCC và CNCH, như: gắn hệ thống định vị GPS cho các xe chữa cháy, triển khai phần mềm bản đồ số và tích hợp tọa độ vị trí các trụ sở của cơ quan Đảng, Nhà nước, các công trình trọng điểm quốc gia về chính trị, kinh tế, các cơ sở có nguy cơ cháy, nổ; bảo đảm trụ nước chữa cháy, hệ thống giao thông... để phục vụ tốt công tác QLNN về PCCC và CNCH, góp phần quan trọng cho hoạt động phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về PCCC.

Năm là, tăng cường công tác tuyên truyền về những điểm mạnh trong cải cách hành chính, thực hiện ứng dụng chuyển đổi số giúp lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH phòng ngừa tình hình vi phạm quy định về

PCCC. Tăng cường thông tin, tuyên truyền nhằm nâng cao hiểu biết, nhận thức của cán bộ, người dân, doanh nghiệp trong việc thực hiện và giải quyết thủ tục hành chính; đổi mới các hình thức tuyên truyền về công tác PCCC và CNCH cho mọi người dân nắm bắt và vận dụng, thực hiện có hiệu quả.

4. Kết luận

Chuyển đổi số trong công tác PCCC và CNCH không nằm ngoài mục tiêu chung của đất nước. Việc chuyển đổi số trong công tác PCCC và CNCH sẽ tạo ra những đột phá về lĩnh vực này, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ thực tiễn đặt ra. Tuy nhiên, trong quá trình triển khai thực hiện chuyển đổi số trong công tác PCCC và CNCH còn nhiều bất cập, hạn chế cần tháo gỡ để thực hiện tốt hơn trong thời gian tới. Do đó, để đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ đặt ra, chuyển đổi số trong công tác PCCC và CNCH cần sự phối hợp đồng bộ của các cấp, các ngành đồng hành cùng lực lượng Cảnh sát PCCC và CNCH □

Chú thích:

1, 2. Báo cáo 6 tháng đầu năm 2022 về công tác phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ, của Cục Cảnh sát Phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ. Hà Nội, 2022.

3, 4. Báo cáo Quý I/2022 về tình hình sử dụng mạng lưới internet của Cục Viễn Thông, Bộ Thông tin và Truyền thông. Hà Nội, 2022.

Tài liệu tham khảo:

1. Cục Cảnh sát Phòng cháy, chữa cháy và cứu nạn, cứu hộ. Công tác tập huấn về dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, 4. Hà Nội, 2022.

2. Đảng Cộng sản Việt Nam. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.

3. Hiến pháp năm 2013.

4. Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XII) về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư.